

Соттардың азаматтық істер бойынша жеке ұйғарымдар шығару практикасы туралы

2010 жылғы 25 маусымдағы № 1 Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулысы

Ескерту. Нормативтік қаулының тақырыбы және деректемелері жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 4 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

Ескерту. Бүкіл мәтін бойынша "АІЖК-нің" деген сөз "АПК-нің" деген сөзбен; "253" деген цифрлар "270" деген цифрлармен ауыстырылды – ҚР Жоғарғы Сотының 31.03.2017 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Нормативтік қаулысымен.

Соттардың жеке ұйғарымдар шығару кезінде Қазақстан Республикасы Азаматтық процестік кодексінің нормаларын біркелкі қолдануы мақсатында Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жалпы отырысы қаулы етеді:

Ескерту. Кіріспе жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 4 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

1. Қазақстан Республикасы Азаматтық процестік кодексінің (бұдан әрі – АПК) 270-бабында белгіленген тәртіппен шығарылатын жеке ұйғарымдар соттардың заңдылық бұзылған жағдайларға ден қою актілері болып табылады.

Ескерту. 1-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 4 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

2. Сот отырысында анықталған заңдылықты бұзу жағдайлары жеке ұйғарымдар шығару үшін негіздер болып табылады.

Нормативтік құқықтық актілердің талаптарына сәйкес келмейтін іс-әрекеттерді заңдылықты бұзу деп түсінген жөн.

Іске қатысатын тұлғалардың дәлелдеу жөніндегі процестік міндеттерді тиісінше орындамауы жеке ұйғарымдар шығару үшін жеткілікті негіз бола алмайды.

Ескерту. 2-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 4 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

3. Соттар басқару функцияларын атқаратын ұйымдардың, лауазымды адамдардың және өзге де адамдардың атына жеке ұйғарымдар шығарады.

Билік өкілінің функцияларын тұрақты, уақытша не арнайы өкілеттік бойынша жүзеге асыратын не мемлекеттік органдарда, жергілікті өзін-өзі басқару органдарында, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінде, басқа да әскерлері мен

әскери құралымдарында ұйымдастырушылық-өкімдік функцияларды немесе өкімшілік-шаруашылық функцияларды атқаратын адамдар лауазымды адамдар деп танылады.

Басқару функцияларын атқаратын өзге де тұлғалар деп коммерциялық және коммерциялық емес заңды тұлғалардың атқарушы органдарының басшыларын түсінген жөн.

Ескерту. 3-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 4 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

4. Сот жеке ұйғарымды қаралып отырған іс бойынша сот актісімен бір мезгілде жеке процестік құжат түрінде шығарады.

Ескерту. 4-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 4 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

5. Жеке ұйғарымның мазмұны шешілетін істердің және жол берілген заңдылықты бұзу сипаты ескеріле отырып, АПК-нің 269-бабының талаптарына сәйкес келуге тиіс.

Жеке ұйғарымның уәждеу бөлігінде заңдылықты бұзуға жол берілгені туралы соттың түйін жасауына негіз болған дәлелдер жазылуы, жол берілген бұзушылықтардың мәні ашылуы, талаптары бұзылған нақты нормативтік құқықтық актілер, сондай-ақ әрекеттері (әрекетсіздіктері) заңдылықтың бұзылуына әкеп соққан адамдар көрсетілуге тиіс.

Жеке ұйғарымда мүдделеріне қатысы бар адамдардың қызметіне қатысты нақты нұсқамалар немесе ұсыныстар қамтылмауы тиіс, онда сонымен қатар кінәлі адамдардың құқықтық жауаптылық түрі мен шаралары белгіленбейді.

Жеке ұйғарымның қарар бөлігінде ұйымдардың атауы мен орналасқан жері көрсетілуге, сондай-ақ жеке ұйғарымды орындамаудың, жауапсыз қалдырудың немесе жеке ұйғарым бойынша мерзімінде жауап бермеудің салдары, жеке ұйғарымға шағым келтіру құқығы мен тәртібі туралы АПК-нің 270-бабы екінші бөлігінің ережелері түсіндірілуге тиіс.

Ескерту. 5-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 4 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

6. Шығарылған жеке ұйғарым қаралатын іс бойынша сот отырысында жария етіледі

Ескерту. 6-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 4 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

7. АПК-нің 270-бабының бірінші бөлігіне сәйкес басқару функцияларын атқаратын ұйымдар, лауазымды немесе өзге де тұлғалар жеке ұйғарымды алған күнінен бастап,

бір ай мерзім ішінде ол бойынша қолданған шаралар туралы соттарға хабарлауға міндетті.

Ескерту. 7-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 4 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

8. Жеке ұйғарымдар қараусыз қалдырылған не оларда көрсетілген заң бұзушылықтарды жою жөнінде шаралар қабылданбаған, сондай-ақ жеке ұйғарымдарға дәлелсіз себептермен уақтылы жауап берілмеген жағдайда, соттар лауазымды адамдарды Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы кодексінің 664-бабы бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартуға құқылы.

Әкімшілік жазаны қолдану тиісті лауазымды адамдарды жеке ұйғарым бойынша қабылданған шаралар туралы сотқа хабарлау міндетінен босатпайды.

Ескерту. 8-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 4 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

9. Егер сот жеке ұйғарым шығару үшін негіздердің болуы мен жеткіліктілігіне қарамастан, жеке ұйғарым шығармаса, онда келесі сатыдағы сот АПК-нің 270-бабында белгіленген тәртіппен сот актісінің заңдылығын тексере отырып, өзі жеке ұйғарым шығаруға құқылы.

Ескерту. 9-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 4 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

10. Жеке ұйғарымдарға заңда белгіленген тәртіппен жеке шағымдар берілуі, прокурордың өтінішхаты немесе наразылықтар келтірілуі мүмкін.

Егер жеке ұйғарымдармен құқықтары мен заңды мүдделері қозғалған адамдар істі қарау кезінде қатыспаса, олардың атына шығарылған жеке ұйғарымдар туралы білмесе және (немесе) заңда белгіленген шағым жасау мерзімін өткізіп алса, олар жеке ұйғарымдарға шағым жасауға құқылы.

Ескерту. 10-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 4 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

11. Жеке ұйғарымда көрсетілген заңдылықты бұзу анықталмаған жағдайларды қоспағанда, сот актісінің күшін жою шығарылған жеке ұйғарымның күшін жоюға әкеп соқпайды.

Ескерту. 11-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 4 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

12. "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" 2015 жылғы 18 қарашадағы № 410-V Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабына, АПК-нің 4-бабына сәйкес соттар

сыбайлас жемқорлыққа байланысты құқық бұзушылықтардың алдын алу, олардың салдарларын жою және кінәлілерді жауаптылыққа тарту арқылы азаматтар мен заңды тұлғалардың құқықтары мен бостандықтарын қорғауға бағытталған мемлекеттік функцияларды жүзеге асырады.

Тараптардың, басқа да процеске қатысушылардың, лауазымды немесе басқа да адамдардың әрекеттерінде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері анықталған жағдайда соттар бұл туралы прокурорларға хабарлайды.

Ескерту. 12-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 4 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

13. Алып тасталды - ҚР Жоғарғы Сотының 2012.12.29 № 6 (ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Нормативтік қаулысымен.

14. Мыналардың:

1) "Соттардың қоршаған ортаны қорғау туралы заңнаманы қолдану тәжірибесі туралы" 2000 жылғы 22 желтоқсандағы № 16 Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты Пленумы қаулысының 30-тармағының екінші және үшінші абзацтарының;

2) "Соттардың бала асырап алу туралы істерді қарау кезінде неке және отбасы туралы заңнаманы қолдануының кейбір мәселелері туралы" 2000 жылғы 22 желтоқсандағы № 17 Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулысының 20-тармағының;

3) "Соттардың жер заңнамасын қолдануының кейбір мәселелері туралы" 2007 жылғы 16 шілдедегі № 6 Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулысының 21-тармағының күші жойылды деп танылсын.

Ескерту. 14-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 4 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

15. Қазақстан Республикасы Конституциясының 4-бабына сәйкес осы нормативтік қаулы қолданыстағы құқық құрамына қосылады, жалпыға бірдей міндетті болып табылады және алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі.

Ескерту. 15-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 4 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

Қазақстан Республикасы

Жоғарғы Сотының Төрағасы

М. Әлімбеков

Қазақстан Республикасы

Жоғарғы Сотының судьясы,

жалпы отырыс хатшысы

Ж. Бәйішев

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК